

СУХЕЦЬКИЙ Н.П.
ст. групи ОЕЕзм-21

ЕКСПЕРТНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ПІДАКЦИЗНИМИ ТОВАРАМИ

На сучасному етапі спостерігається недостатній рівень державного регулювання і контролю за операціями з підакцизними товарами. Про це свідчить значна кількість неякісних підакцизних товарів, їх фальсифікація та часті випадки контрабандного ввезення таких товарів на територію України. Зазвичай порушення законодавства щодо операцій з підакцизними товарами є предметом судового розгляду, а відповідно і досліджень, які вимагають спеціальних знань у вигляді результатів судових експертиз.

Проблеми, пов'язані з рухом підакцизних товарів, їх оподаткуванням, організацією і методикою контролю операціями з підакцизними товарами присвячені наукові дослідження В. Буряковського, В. Вишневського, О. Данілова, Ю. Іванова, А. Крисоватого, І. Луніної, В. Опаріна, А. Соколовської, А. Поляруша та інших науковців. Однак, вимагають подальшого вирішення проблеми, пов'язані з використання спеціальних знань при дослідженні порушень, пов'язаних з виробництвом, рухом та оподаткуванням підакцизних товарів.

Метою даної статті є обґрунтування використання певного виду судових експертиз при дослідженні операцій з підакцизними товарами.

Обрання конкретного виду судових експертиз залежить від мети та об'єкта, який необхідно дослідити. Проведений аналіз існуючих теорій класифікації економічних експертиз показав їх різноманітність [1, с. 113]. Залежно від предмету і об'єкту дослідження операцій з підакцизними товарами доцільно використовувати такі види судових експертиз, як криміналістичні, судово-економічні, матеріалів, речовин та виробів, товарознавчі та ін. Щодо виявлених об'єктів, відносно яких призначається судова експертиза, в першу чергу, можна виявити самі підакцизні товари. В Податковому кодексі чітко визначений їх перелік: 1) спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво; 2) тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну; 3) пальне; 4) автомобілі легкові, кузови до них, причепа та напівпричепа, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для

перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів; 5) електрична енергія [2].

Оскільки правопорушення з підакцизними товарами, поряд з іншими потребують спеціальних знань у галузі оподаткування, обліку, контролю, фінансів, аналізу господарської діяльності важливого значення набуває судово-економічна експертиза. Завданнями такої експертизи є

- встановлення документального обґрунтування розміру нестачі або надлишків підакцизних товарів, періоду і місця їх виникнення;
- встановлення документального обґрунтування оформлення операцій з одержання, зберігання, виготовлення, реалізації підакцизних товарів;
- встановлення документального обґрунтування відображення в обліку операцій з підакцизними товарами;
- встановлення відповідності чинному законодавству оподаткування операцій з підакцизними товарами;
- встановлення недоліків в організації бухгалтерського обліку, контролю, які сприяли або могли сприяти завданню матеріальних збитків або перешкождали її своєчасному виявленню.

Судово-економічну експертизу проводять шляхом дослідження операцій з підакцизними товарами на основі фінансово-господарської документації, яке здійснюється з використанням спеціальних знань у галузі економічної науки для виявлення фактичних даних про проведені господарські операції, їх фінансові результати, фінансово - економічний стан суб'єкта господарювання [3, с. 283].

Судово-економічну експертизу поділяють на певні напрями, два з яких використовують у процесі дослідження операцій з підакцизними товарами: бухгалтерську експертизу та фінансово-економічну експертизу. До завдань фінансово-економічної експертизи відносять встановлення документальної обґрунтованості: 1) показників фінансового стану (платоспроможності, фінансової стійкості, прибутковості тощо); 2) структури майна та джерел його придбання; 3) стану та інтенсивності використання оборотних активів і джерел їх формування; 4) джерел власних коштів і фінансових результатів діяльності; 5) загальногосподарських і спеціальних фондів; 6) реальності розрахунків із дебіторами і кредиторами; 7) витрат, цін як чинників фінансової стабільності, беззбитковості тощо [4, с. 232].

До предмета судово-бухгалтерської експертизи належить дослідження закономірностей утворення і відображення інформації у

фінансовому та податковому обліку за господарськими операціями у кримінальних справах, що перебувають у провадженні досудового розслідування чи суду [5, с. 49].

При розслідуванні правопорушень з підакцизними товарами може виникнути необхідність в експертному дослідженні вилученої документації підприємства, що здійснювало незаконне виготовлення підакцизних товарів, але не на предмет відповідності чи законності облікових документів, що входить до завдань судово-економічної експертизи, а на предмет встановлення факту та способу внесення змін до їх змісту, а також питання ідентифікації печаток, штампів, факсиміле за їх відбитками, встановлення давності виконання документа чи його штрихів тощо. Серед криміналістичних видів судових експертиз, що призначаються у процесі розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним обігом підакцизних товарів, часто призначається технічна експертиза документів для встановлення: 1) способу виготовлення марок; 2) способу внесення у них змін; 3) типу, системи, марки, моделі та інших кваліфікаційних категорій друкарської техніки, а також ідентифікація цих засобів за відбитками їх знаків; 4) дослідження матеріалу марки (паперу, барвника, які використовувалися для підроблення марок акцизного податку).

Отже, при виявленні і розслідуванні правопорушень з підакцизними товарами використовують різноманітні види судових експертиз. Їх доцільно класифікувати за такими ознаками: залежно від предмету і об'єкту, залежно від мети, яку ставлять перед експертами, залежно від виду підакцизним товару, залежно від галузі, залежно від слідчої картини: дослідження речей, предметів, документів, підакцизних товарів, обладнання, яким здійснювалося незаконне виготовлення таких товарів, документів тощо.

Література

1. Гуцаленко Л.В. Судово-бухгалтерська експертиза: [навчальний посібник] / Л.В. Гуцаленко, Л.Г. Михальчишина, В.М. Сидорчук, І.К. Пентюк. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 352 с.
2. Експертизи в судовій практиці / за заг. ред. В.Г. Гончаренка. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 388 с.
3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/nk/>

4. Проблеми і перспективи розвитку статистики, аудиту та економічного аналізу: монографія // В. А. Дерій, І. Д. Голяш, М. Т. Щирба, С. І. Саченко, І. В. Спільник, О. М. Загородна, Я. І. Костецький, В. З. Семанюк, В. М. Серединська, Р. В. Ціщик, Л. П. Матійчук, та інші. – Тернопіль: Крок, 2016. – 362 с.

5. Саченко С. І. Економічна експертиза розрахунків з покупцями / С. І. Саченко, О. М. Черешнюк // Сучасні наукові погляди на вдосконалення економіки: перспективи та розвиток: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – К.: Аналіт. центр «Нова економіка», 2016. – С. 69-72.

6. Стрілець Г.О. Класифікація судових експертиз, які проводять в судово-експертних установах України / Г. О. Стрілець // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / Одеська нац. юрид. акад. – Одеса: Юрид. л-ра, 2007. -Вип. 32. – С. 113-117

7. Судебно-експертная деятельность: правовое, теоретическое и организационное обеспечение: [учеб. для аспирант. по спец. 12.00.12 «Криминалистика; судебно-экспертная деятельность; оперативно-розыскная деятельность»] / под ред. Е.Р. Россинской, Е.И. Галяшиной. – М.: Норма ; ИНФРА-М, 2017. – 400 с.